

JUNI 2026 · FOLKEVERSJON AV DEN ØKONOMISKE ANALYSEN AV LYNGDAL KOMMUNE

# Hva skjer med pengene i Lyngdal?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Lyngdals økonomi fant. Og Lyngdal har en tvist: en kommune med lave inntekter som likevel ser solid ut, fordi sparepengene og overskuddet i stor grad kommer fra kraftpenger — penger som nå er i ferd med å falle bort.

**~10 mill.**

«overskuddet» i 2024 så bra ut — men nesten alt kom fra engangspenger: kraftutbytte, en momssak og børsavkastning. Den vanlige driften gikk omtrent i null

**–20 mill.**

fra 2026 faller de ekstra kraftpengene fra Å Energi bort. Det er det kommunedirektøren kaller et «økonomisk veiskille»

**~30 mill.**

så mye av sparekontoen planlegger kommunen å bruke opp de neste årene for å få endene til å møtes. Sparepengene er på vei ned

**Tenk på kommunen som en husholdning:** Lyngdal har lavere «lønn» enn de fleste — det er en lavinntektskommune. Men de siste årene har familien fått en pen **arv fra et kraftselskap** som har holdt regnskapet i pluss. Det meste av «lønna» går til faste regninger: skole, barnehage, eldreomsorg, helse. Familien har en sparekonto som ser grei ut — men en stor del av den planlegger de allerede å bruke opp, samtidig som arve-pengene blir mindre fra neste år. De har også tatt opp store lån for å bygge. Derfor må de snart ta noen tøffere valg om hva de skal bruke pengene på. Det er omtrent det som skjer i Lyngdal nå.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, kommunens egne rapporter, tilsyn og revisjoner). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

## Lyngdal bruker mindre enn forventet på skole og sosialhjelp — men mer på eldreomsorg og barnevern

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Lyngdals faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

| OMRÅDE                                       | MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR | HVA BETYR DET?                                                         |
|----------------------------------------------|---------------------------------|------------------------------------------------------------------------|
| Barnevern                                    | 15,6 mill. mer                  | Hoppet kraftig opp på ett år — ingen kjenner helt hvorfor (les side 4) |
| Eldreomsorg og hjemmetjenester               | 10,3 mill. mer                  | Over forventet — men tilsyn fant alvorlige feil (les neste side)       |
| Barnehage                                    | 8,5 mill. mindre                | Drives nøkternt — under forventet                                      |
| Grunnskole                                   | 10,7 mill. mindre               | Drives nøkternt — men karakterene holder seg godt                      |
| Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.) | 11,9 mill. mindre               | Under forventet                                                        |
| Administrasjon («byråkratiet»)               | 11,9 mill. mindre               | Under forventet                                                        |
| <b>Sosialhjelp m.m.</b>                      | <b>17,2 mill. mindre</b>        | Drives strammest av alt — selv om mange barn i Lyngdal er fattige      |

**Det overraskende:** Lyngdal er en kommune med lave inntekter, men driver skole, barnehage, helse og særlig sosialhjelp *billigere* enn det befolkningen tilsier. Pengene flyttes mot eldreomsorg — kommunen har færre barn og flere eldre, og må omfordele rundt 40 millioner kroner fra skole til eldreomsorg fram mot 2035. Det er denne forflytningen som er grunnen til at skolen ligger under og eldreomsorgen over forventet.

Regnestykket viser altså en **nøktern kommune som flytter penger fra barn til eldre**. To ting skiller seg ut og fortjener en nærmere forklaring: at eldreomsorgen ligger over forventet betyr ikke at den har god råd — tvert imot fant staten alvorlige feil der. Og barnevernet hoppet plutselig 15,6 millioner over forventet på bare ett år, uten at noen helt vet hvorfor. Begge deler forklarer vi på de neste sidene.

## Hvorfor «over forventet» på eldreomsorg ikke betyr at alt er bra

Av regnestykket på forrige side kan det se ut som om eldreomsorgen i Lyngdal har god råd — den bruker 10,3 millioner mer enn forventet. Men «mer penger enn forventet» betyr bare at det går med mer kroner. Det sier **ingenting om kvaliteten**. Og her er det grunn til bekymring.

**Et alvorlig varsko fra staten:** I oktober 2023 førte Statsforvalteren tilsyn med Lyngdal helsehus og konkluderte med **lovbrudd** og «for høy risiko for svikt» i oppfølgingen av hjemmeboende eldre med demens. De fant blant annet at vikarer og assistenter **uten nok fagkompetanse** ble satt på krevende oppgaver, at det manglet faste møtepunkter mellom hjemmesykepleien og legene, og at ledelsen hadde nedprioritert faglig utvikling «på grunn av pandemi og økonomi». I en egen sak fant staten **tre lovbrudd etter at en pasient døde** — pasienten ble skrevet ut fra korttidsavdelingen uten at en lege hadde sett til vedkommende først.

Med andre ord: at eldreomsorgen «koster mer enn forventet» betyr ikke at den er romslig bemannet. Tjenesten har stått under press — for få med riktig fagkompetanse, mye bruk av vikarer, og noen tunge enkeltbrukere som krever mye ressurser. Pengene strekker ikke nødvendigvis langt nok, selv om beløpet ser høyt ut på papiret.

**Kort sagt:** «Over forventet» på eldreomsorg handler om kroner, ikke om kvalitet. Lyngdal har en liten eldreomsorg som er vridd mot hjemmetjenester, med tunge enkeltbrukere og et dokumentert press på fagfolk. Å kutte her er vanskelig — loven krever at tjenesten skal være forsvarlig, og den sto allerede tett på den grensen da staten var på tilsyn.

Dette er kjernen i hele analysen: tall kan fortelle hvor mye penger som brukes, men ikke om tjenesten er god nok. På eldreomsorgen i Lyngdal peker pengene oppover og tilsynet nedover — begge deler er sanne samtidig.

## Solid på papiret — men sparepengene er på vei ned

**15,2 %**

sparekontoen  
(«disposisjonsfondet») målt mot  
årsinntekten — ser solid ut

**~30 mill.**

men kommunen planlegger å  
bruke opp omtrent 18 % av  
denne sparekontoen de neste  
årene. Den er på vei ned

**over 1 mrd.**

kommunens samlede lån — og  
det ventes å øke, blant annet på  
grunn av et lovpålagt  
renseanlegg

Her er den ærlige historien. Lyngdal *ser* solid ut, men soliditeten hviler på kraftpenger og engangsinntekter — ikke på en sterk, vanlig drift.

### Overskuddet som ikke var et vanlig overskudd

I 2024 gjorde kommunen opp regnskapet med rundt 10 millioner i pluss. Men nesten alt kom fra **engangspenger**: 19 millioner i ekstra utbytte fra kraftselskapet Å Energi, 6,3 millioner fra en gammel momssak, og en børsavkastning som ble mye høyere enn ventet. Trekker man fra disse engangspengene, var det egentlig nesten ingenting igjen av overskuddet på vanlig drift. Og fra 2026 faller de ekstra kraftpengene bort — hele 20 millioner mindre fra Å Energi sammenlignet med 2025. Kommunedirektøren kaller det «et økonomisk veiskille»: «Vi har fortsatt handlingsrom, men risikerer å miste det.»

### Høy gjeld og forsiktige kutt — foreløpig

Samtidig har Lyngdal store lån — over en milliard kroner, og det ventes å øke. For å få endene til å møtes planlegger kommunen å bruke opp rundt 30 millioner av sparekontoen de neste årene. Kuttene som varsles er foreløpig små i kroner — 1,8 millioner i 2026, økende til 2,3 millioner fra 2029 — og handler blant annet om å stenge skoler i ferier, redusere bemanning og legge ned et næringsfond. Kommunen valgte å lande budsjettet for 2025 **uten** å innføre eiendomsskatt og **uten** å legge ned skoler. Men kommunedirektøren varsler «alvorlige samtaler om tjenestenivå», og at innbyggerne må «forberede seg på endringer i tilbudet».

**Mysteriet med barnevernet:** Ett tall stikker seg ut uten noen god forklaring. Barnevernet gikk fra å ligge omtrent på forventet i 2024 til å bruke **15,6 millioner mer enn forventet** i 2025 — et stort hopp på bare ett år. Vi fant ingen lokal rapport eller sak som forklarer det. Sannsynligvis skyldes det én eller noen få tunge enkeltsaker (for eksempel kjøp av plasser eller tiltak), men det er **ikke bekreftet**. Dette er det største uavklarte spørsmålet i hele analysen, og noe kommunestyret bør be om en forklaring på.

## Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

### Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2025 hadde Lyngdal bare et tynt overskudd (**pluss** 2,5 %). Det betyr at den vanlige driften nesten ikke gikk i pluss — overskuddet i 2024 kom i hovedsak fra engangspenger, ikke fra driften.

### Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Lyngdal: 15,2 % — ser greit ut, men kommunen planlegger å bruke opp rundt 18 % av den de neste årene, så den er på vei ned.

### Å Energi-utbytte

Penger Lyngdal får fra et kraftselskap kommunen er medeier i. De siste årene har et ekstra utbytte holdt regnskapet i pluss. Fra 2026 faller denne inntekten med 20 millioner kroner — det er den varslede vendingen i Lyngdals økonomi.

### Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Lyngdal rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at Lyngdal driver skole og sosialhjelp under forventet, men eldreomsorg over.

### Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Lyngdals samlede gjeld er over én milliard kroner og ventes å øke, blant annet på grunn av et lovpålagt renseanlegg. Det er en viktig grunn til at kommunen må stramme inn.

### Eiendomsskatt

En skatt kommunen kan velge å kreve inn på eiendommer. Lyngdal har valgt å la være — en mulig inntekt som ligger ubrukt, samtidig som kraftpengene faller bort.

### Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

### Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Lyngdals egne nyheter, budsjetter og økonomiplan, statlige tilsyn fra Statsforvalteren og rapporter fra Sørlandet kommunerevisjon. Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

---

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det kan være bevisst, nøktern drift. Og når eldreomsorg eller barnevern koster «mer enn forventet», betyr det ikke sløsing, men at det går med mer kroner — det sier ikke noe om kvaliteten. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva når kraftpengene faller bort.